

2. Рильський М. Зібрання творів: у двадцяти томах. Т. 2: Поезії. 1930–1941. Київ: Наукова думка, 1983. С. 365.
3. Рильський М. Зібрання творів: у двадцяти томах. Т. 3: Поезії. 1941–1950. Київ: Наукова думка, 1983. С. 350.
4. Рильський М. Зібрання творів: у двадцяти томах. Т. 4: Поезії. 1949–1964. Київ: Наукова думка, 1984. С. 350.
5. Сімович В. Праці у 2 томах. Том 2: Літературознавство. Культура / Упорядкування Л. Ткач, О. Івасюк, за участю Р. Пилипчука, Я. Погребенника; передмова Ф. Погребенника. Чернівці: Книги – XXI, 2005. 904 с.
6. Ткачук М. Українська література ХХ століття. Монографія. Тернопіль: Медобори, 2014. 608 с.

Тетяна Скуратко,
кандидат філологічних наук, доцент
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка;
Алла Панасюк,
кандидат філологічних наук, викладач української мови і літератури
Тернопільський кооперативний фаховий коледж

ВІТАЛЬНА СИЛА СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ВІЙНИ

Зауважимо, що сьогодні активно твориться новий феномен – сучасна українська література війни. Переконані, що у час воєнного лихоліття лише нація із самобутньої історією та багатою культурною традицією здатна витворити таке потужне мистецьке явище. На цьому наголошує сучасний український письменник, представник комбатантської літератури Артур Дронь: «Ми ніколи не були самі у важкі часи, бо наша культура також є в рюкзаках. З нами Євген Плужник, у смутку й скорботі за вбитими. Василь Стус вболіває за нашу непокору й твердість чи то в окопі, чи в полоні, а чи в укритті під час тривоги. Франко нагадує про неохопний обсяг праці й нескінченність боротьби. З нами Хвильовий, і Сосюра, і Олесь, і Теліга, і Леся, і Котляревський, і Сковорода, і Чубай, і Вінграновський, і письменники на еміграції, і ті, яких ми ставимо в канон літератури, і ті, до яких у нас багато питань, і розстріляні, і залякані, і незламні, і щасливі, і знедолені, і мертві, і

жив, і перероджені в наступних поколіннях, і Шевченко. Завжди, міцно і постійно – Шевченко. Мегауспішний колишній раб Шевченко. Який нікуди не зникає. Який присутній тут вже двісті років» [2, с. 110].

Відрадно, що у час воєнного лихоліття є запит на мистецтво. Свідченням того є численні презентації творчих проектів з популяризації сучасного українського мистецтва війни, вихід у світ значної кількості художніх текстів, творених «під кулями», багатолюдні презентації книг митців-комбатантів (Гліб Бабіч, Саша Буль, Павло Вишебаба, Борис Гуменюк, Артур Дронь, Сергій Жадан, Єлизавета Жарікова, Віталій Запека, Валерія Карпиленко, Богдан Коломійчук, Максим Кривцов, Петро Мага, Юрій Матевощук, Михайло Микусь, Євгенія Подобна, Валерій Пузік, Сергій Рубнікович, Юрій Руф, Сергій Скальда, Олена Стяжкіна, Сергій Тимофійко, Артем Чапай, Ілля Чернілевський, Ярина Черногуз тощо), численні фотовиставки із кадрами нашої боротьби тощо. Потри те, що сучасне українське словесне мистецтво витворюється в умовах воєнного буття, воно пронизане вітальною силою, адже такі твори «здатні спричиняти духовне очищення через співпереживання, а інколи й арт-терапевтичний ефект» [1, с. 8].

Наскрізним образом сучасного словесного мистецтва війни є образ українського воїна-героя, який є уособленням Людини-Людства, що несе у собі «щирий патріотизм, не патетичний, а вкорінений у повсякденне зусилля бути Людиною-Людства – попри страждання, смерть, втрату. Такі герої часто виявляють етичний максималізм – вони здатні на жертвність, вірність товаришам, моральну витривалість, однак не здатні до морального компромісу. І це природно, бо для Людини-Людства немає компромісів, «побудованих» на руйнуваннях, на крові дітей, на втраті гідності» [3, с. 197]. У цьому і вбачаємо його вітальну силу, його екзистенційну значимість для нації, яка переживає темні часи. Тому надзвичайно важливим є те, що у часи воєнного лихоліття ми маємо так багато тих, хто наділений талантом фіксувати, зображати, відтворювати складні картини війни, бо «повномасштабна війна торкнулася кожного українця, зруйнувавши весь

звичний хід життя. Але саме в цей драматичний час, коли відбуваються трагічні події глобального масштабу, Україна набуває нового екзистенційного досвіду, який кардинальним чином змінює самооцінку нації, її самовідчуття і бачення самої себе» [1, с. 5]. Тож маємо новітній суспільний обов'язок – популяризувати літературні портрети наших героїв, що є «частиною широкого загальнонаціонального проєкту – збереження людської гідності, пам'яті та культурної суб'єктності в умовах екзистенційної загрози. Їхнє комплексне вивчення уможливило поглиблений аналіз не лише літератури сучасної війни, а й соціокультурних механізмів адаптації, опору й національного самоусвідомлення українців» [3, с. 204].

Позитивно, що сьогодні словесне мистецтво війни не лише активно твориться лавиноподібним способом, а й популяризується. Наприклад, чудовим способом популяризувати тексти сучасної української літератури війни є створення каталогу книжок про російсько-українську війну [4] Ганни Скоріної (Facebook: <https://www.facebook.com/share/19KvgyhMte/>) – львівської бібліотекарки, волонтерки, організаторки і модераторки культурних фестивалів, бібліотечної тренерки та лекторки, співорганізаторки та авторки Всеукраїнського форуму військових письменників, активної громадської діячки, дослідниці військової літератури, яка займається популяризацією текстів про російсько-українську війну від 2014 року.

Отже, вітальна сила сучасного українського мистецтва війни надзвичайно потужна, вона «тримає» усю націю духовно, надихає на боротьбу і дає віру у перемогу добра, світла.

Список використаної літератури

1. «Вічність трива цей день...» Художні хроніки війни / за ред. М. Жулинського; упоряд.: Н. Торкут, О. Поліщук, Т. Головань, Н. Герасименко, А. Матющенко. Тернопіль: Джура, 2023. 444 с.
2. Дронь А. Гемінгвей нічого не знає [Текст]: коротка проза Львів: Видавництво Старого Лева, 2025. 168 с.

3. Сеньовська Н., Скуратко Т., Голинська М. Образ воїна-героя російсько-української війни в сучасному художньому дискурсі. Наукові записки. Серія: Філологічні науки. Випуск 3 (214) Т. 1. Кропивницький: Видавничий дім «Гельветика», 2025. С. 195–205. URL: <https://journals.cusu.in.ua/index.php/philology/article/view/866/825>
4. Скоріна Г. Каталог книжок про російсько-українську війну. 2023. URL: <https://bookforum.ua/participants/13070>

Тетяна Скуратко,
кандидат філологічних наук, доцент
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка;
Надія Сеньовська,
кандидат педагогічних наук, доцент
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

«МУЗИ НЕ МОВЧАТЬ»: ІДЕЙНІ ДОМІНАНТИ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА ВІЙНИ

Сьогодні українці попри жорстокість воєнного буття, біль втрати, виборюють свою незалежність не лише зі зброєю в руках, а й формуючи міцний культурний тил, бо мистецтво війни говорить усьому світові, що ми – нація нескорених, нація гідних людей, які вірять, що добро творення переможе зло руйнування.

Творення лавиноподібним способом сучасного українського мистецтва війни у різнобарв'ї усіх його видів (література, музика, живопис, кіно, театр, архітектура, скульптура, хореографія тощо) засвідчує, у час «гулу гармат» музи не мовчать. Так, «у час геноцидної війни, яку веде російська федерація проти України, наш народ дає власну переконливу відповідь: музи не мовчать, бо їх голос має значення, бо культура – це, насамперед, плекання цінностей, бо мистецтво виступає одним із дієвих інструментів формування національної ідентичності» [1, с. 5].

Особливо потужним мистецьким голосом новочасної російсько-української війни є сучасна українська література, яка має надзвичайно велику